

3. Поняття культурного туризму та його класифікації. URL: <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/221051> (дата звернення: 09.10.2023).

4. Як ми можемо захистити культурну спадщину в Україні? П'ять основних кроків для міжнародної спільноти. URL: <https://www.justsecurity.org/81226/how-can-we-protect-cultural-heritage-in-ukraine-five-key-steps-for-the-intl-community-ua/> (дата звернення: 09.10.2023).

5. Меморіальний туризм як складова меморіальної культури. URL: <http://kukhsac.in.ua/article/view/270735> (дата звернення: 09.10.2023).

6. Інтернет-реклама в маркетингу туристичного регіону. URL: [https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/59906/1/%D0%A4%D0%9C%D0%92\\_2023\\_242\\_%D0%91\\_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.pdf](https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/59906/1/%D0%A4%D0%9C%D0%92_2023_242_%D0%91_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.pdf) (дата звернення: 09.10.2023).

**Фірчук М.С.**  
*здобувач першого рівня вищої освіти 4 курсу ОКР Бакалавр*  
**Мустеца І.В.**

*кандидат економічних наук, доцент,*  
*доцент кафедри обліку і оподаткування*  
Чернівецький торговельно-економічний інститут  
Державного торговельно-економічного університету  
м. Чернівці, Україна

## **УКРАЇНСЬКИЙ ТУРИЗМ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Туризм в економіці України є важливою частиною поповнення бюджету. Збільшення інфраструктурних складових сприятиме розвитку туризму, включаючи комерційні підприємства, об'єкти громадського харчування і т.д. Звичайно, що створення умов для компаній, що працюють в областях, які співпрацюють з індустрією туризму, це також відкриває безліч перспектив працевлаштування.

Збройні напади росії змусили українців майже повністю забути про туризм. Добровільні відрядження змінилися вимушеними вильотами за кордон. Звичайно, довгий час турагентства і не думали про відновлення своєї основної діяльності. Зростання цін на нафту і бензин внаслідок російської агресії, складна логістика і порушення встановлених туристичних маршрутів представляють масу небезпек для світового туризму.

У нинішній військовій ситуації важко обговорювати майбутнє туризму в Україні. Повномасштабний конфлікт означає "темні" часи для туристичної галузі більше, ніж проблеми, спричинені спалахом коронавірусу. Однак український туристичний бізнес пережив пандемію, і після закінчення військових дій Україна має великий потенціал стати популярним туристичним напрямком. Дуже важливо підтримувати хоча б деякі види туристичної діяльності і концентрувати ресурси на відновленні після важких часів як для

економіки, так і для суспільства.

Українські туристичні підприємства продовжують працювати і платити податки до бюджету. Більша частина коштів надійшла від готелів.

Прес-служба Державного агентства з розвитку туризму (Dart) повідомила Тревел РБК-Україна про те, який засіб розширення розширює свою діяльність в цьому році.

Українська туристична галузь у першому півріччі поповнила державний бюджет на 897,848 млн грн [1]. Це більше, ніж минулого року за цей період – у 2022 році у першому півріччі цього року було отримано 809,435 млн грн. Але в 2021 році, перед війною, ця цифра була в 2 рази вище - Міністерству фінансів було перераховано 10 мільярдів 8800 тисяч 945 гривень.

Тим часом, у першій половині 2023 року кількість платників податків, які займаються туристичною діяльністю, скоротилася до 2022 року порівняно з аналогічним періодом на 23%. У порівнянні з 2021 роком загальний спад склав 36%, юридичні особи скоротилися на 45%, а 32% фізичних осіб скоротили свою підприємницьку діяльність у сфері туризму.

Найбільша частка надходжень до державного бюджету - 63% - була виплачена готелем (569,828 млн грн). У 2022 році надходження склали 460,498 млн грн. За аналогічний період 2021 року - 665,420 млн грн. У той же час частка податків, що сплачуються від діяльності туристичних баз і дитячих оздоровчих таборів, знизилася. З цих коштів Розміщення було отримано 60,428 млн грн податків проти 73,012 млн грн у першому півріччі минулого року. У 2021 році вони виплатили 178,921 млн грн. Однак податкові надходження від діяльності кемпінгу і стоянки житлових фургонів майже подвоїлися, і в 2023 році вони досягли 149200 млн грн, а в 2022 році - 73100 млн грн. Однак у порівнянні з 2021 роком податки від діяльності цих об'єктів розміщення знизилися.

Експерти з туризму змогли повторно використовувати туристичні ресурси. Туристична індустрія допомагала країні під час війни.

Туристичні та готельні підприємства спрямували свої активи на гуманітарну діяльність. Ці зусилля можна розділити на такі ключові напрями.

По-перше, це допомога в прийомі, розміщенні та харчуванні біженців із гарячих точок в Україні та часто допомога в їх переселенні до більш спокійних регіонів України чи за кордон.

По-друге, доставка гуманітарних вантажів, надісланих з різних країн, зокрема, продуктів харчування, ліків, засобів гігієни, одягу тощо.

По-третє, усі працюють на інформаційному фронті, використовуючи традиційні маркетингові канали, щоб інформувати туристичних партнерів і світ про те, що відбувається в Україні, тобто підтримка точного поширення інформації про війну.

До війни туризм в Україні був дуже різноманітним: культурним, гастрономічним, природним, гірськолижним у Карпатському регіоні, винним туризмом, оздоровчим. Але, незважаючи на різноманітність, українському туризму було важко конкурувати з більш складними маркетинговими

підходами та туристичною інфраструктурою на регіональних ринках, таких як Туреччина, Єгипет, ін. Тому в останні роки туризм в Україні був зосереджений на підвищенні стандартів якості та продуктів, а також на позиціонуванні України як нового та доступного напрямку у Східній Європі.

Також, якщо ви запланували подорожувати Україною в умовах воєнного Державне агентство розвитку туризму рекомендував ознайомитися із обмеженнями різних регіонів [2]:

- пляжний відпочинок заборонений через мінну небезпеку та загрозу ракетного обстрілу узбережжя Чорного моря, а також Азовського моря, де узбережжя повністю окуповане росіянами;

- заборонено відвідувати ліси та зелені насадження за межами житлових районів Києва та Київської області;

- Чорнобильська зона закрита для туристів;

- у Черкаській області можна відпочити біля водосховища, але тільки в тих місцях, які визначені державною адміністрацією регіону. Відвідувати ліс заборонено.

- Купатися в Полтавській області дозволено, але якщо цього не відбувається в рамках спортивних змагань, ви можете купатися без судна. Також заборонено відвідувати ліс.

- У Вінницькій області працюють всі туристичні об'єкти, за винятком деяких музеїв, які були закриті під час війни. Туристи можуть відвідувати водосховище, за винятком випадків, коли воно знаходиться поблизу важливих об'єктів інфраструктури і в прикордонній зоні. Відвідувати ліси цього регіону заборонено.

- У Житомирській області мандрівники можуть збирати ягоди, гриби і лікарські рослини в лісі, за винятком тих, що знаходяться в 20 кілометрах від кордону з Білоруссю. Відвідування природного заповідника в цьому районі заборонено. Серед культурних установ регіону працюють тільки ті, в яких є притулки.

- У Дніпропетровській області заборонені засоби навігації та розваги на воді в акваторіях маломірних, моторних, вітрильних, прогулянкових, спортивних суден, гідроциклів. Також заборонено відвідувати ліс. Слід зазначити, що деякі екскурсії по регіону можна відвідати онлайн.

- У Кіровоградській області заборонено відвідувати ліси та користуватися суднами на водоймах. Туристам заборонено користуватися моторами, спортивними, вітрильними суднами, гідроциклами та іншими засобами розваги на воді.

- Аналогічна заборона на водосховища діє на Волині. У регіоні заборонений сплав по водоймах під мостами і відвідування лісів поблизу білоруського кордону. У той же час купатися дозволяється у великих місцях відпочинку, особливо в річках і озерах, розташованих на озері Світязь.

- У Львівській області можна відправитися в ліс, але проїжджати через ліс на транспорті заборонено. Винятки виникають лише в тому випадку, якщо

транзитна доріжка або велосипедний маршрут проходять через ліс. Розпалювати багаття можна тільки в спеціально відведеному місці. Екскурсії, піші походи і рафтинг по маршрутах поблизу критично важливих об'єктів інфраструктури, військових об'єктів і стратегічних об'єктів заборонені. Туристичні об'єкти відкриті, купатися і засмагати дозволяється тільки на пляжі, який перевірений і рекомендований Державною службою з надзвичайних ситуацій.

- На Закарпатті можна відправитися в ліс, але деякі маршрути закриті для відвідувачів. Зокрема, ті, які межують з кордонами інших держав. Гори “Піп Іван” і “Ялинський” водоспади закриті для туристів. Польоти на одномоторних літаках також заборонені.

- В Івано-Франківській області дозволено відвідувати гори й ліси. На території курорту Буковель заборонено кататися у лісах на джипах, квадроциклах, багі та мотоциклах. Існують деякі заборони на території громад, що межують з кордоном.

- У Тернопільській області всі туристичні об'єкти відкриті в звичайному режимі. Тут ви можете відвідати ліс. У регіоні розробляються і удосконалюються нові маршрути для активних піших і велосипедних прогулянок.

- У Рівненській області зняли заборону на відвідування лісів на частині території. Заборонено відвідувати північні частини шести територіальних громад: Локницькій, Зарічненській, Висоцькій, Миляцькій, Старосільській, Березівській.

- У Хмельницькій області всі туристичні об'єкти працюють у звичайному режимі та за затвердженим графіком. Відвідувати ліс не заборонено, але є певні обмеження: заборонено розводити багаття і в'їжджати в ліс на всіх видах транспортних засобів, крім велосипедних.

- На території Чернівецької області успішно функціонують всі туристичні об'єкти. Рішення про заборону відвідування лісу немає. Туристичні об'єкти, розташовані в 5 км від прикордонної зони, можна відвідувати тільки з дозволу прикордонників.

Звичайно, Україна все ще знаходиться в епіцентрі жахливого невинувданого конфлікту, який завдає значної шкоди людям і інфраструктурі країни, але експерти вважають, що багато мандрівників-аматорів зацікавлені у відвідуванні України після закінчення конфлікту і зроблять це з кількох причин, в тому числі, щоб допомогти і побачити вплив агресора на нашу землю.

Присутність України на світовій арені підвищило інтерес до повоєнних подорожей туди, ясно, що ця трагедія триватиме протягом декількох поколінь, але ми розуміємо, що туризм може зіграти важливу роль у відновленні країни.

### Список використаної літератури

1. За перше півріччя 2023 року до державного бюджету від туристичної галузі надійшло близько 898 млн грн. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/za-pershe-pivrichchya-2023-roku-do-derzhavnogo-byudzhetu-vid-turistichnoyi-galuzi-nadiyshlo-blizko-898-mln-grn>.
2. Магдик Н. Туризм під час війни: як відпочивати в Україні цього літа. *segodnya.ua*, 2022. URL: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/turizm-vo-vremya-voynu-kak-otdyhat-v-ukraine-etim-letom-1629651.html>.

**Холодок В.Д.**  
*кандидат наук з державного управління,  
директорка ОКЗ «Харківський організаційно-методичний центр  
туризму»  
м. Харків, Україна  
Медведєв С.В.  
здобувач другого рівня вищої освіти кафедри туризму і готельно-  
ресторанного бізнесу,  
Національний технічний університет  
«Харківський політехнічний інститут»,  
м. Харків, Україна*

## **ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ: ДОСВІД ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Інклюзивність – не короткочасний тренд на кілька місяців, а стала філософія, яка вчить людяності, емпатії й розуміння чужих проблем. Інклюзивність відображає не потреби окремих людей, а те, як ми ставимося до цих людей й прислухаємося до їхніх потреб [1].

Згідно статті 9, статті 30 «Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю» особи з інвалідністю мають право брати участь нарівні з іншими в культурному житті, у проведенні дозвілля, відпочинку та мати доступ до культурних об'єктів, заходів, послуг, освіти та інші.

Для адаптації людей з вадами до суспільного життя та залучення до об'єктів культурної спадщини у Харкові та Харківській області недостатньо розвинена інфраструктура, недосконала система транспортного обслуговування туристів. Ці фактори стають на заваді швидкому піднесенню та поширенню туристичного іміджу Харківській області, тим самим відлякують потенційних туристів від країни.

Харківський регіон має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього й іноземного туризму: особливості географічного розміщення та рельєфу, сприятливий клімат, багатий природний, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціали. Туризм стає стилем життя сучасної людини, в тому числі і для людей з обмеженими можливостями. Термін інклюзивний реабілітаційно-соціальний туризм – це сучасний вид туризму,